

Sygn. akt I C 107/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 lutego 2015 roku

Sąd Rejonowy Katowice – Zachód w Katowicach Wydział I Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSR Karolina Bąk - Lasota

Protokolant: Barbara Mol

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 18 lutego 2015 roku w K.

sprawy z powództwa Z. S.

przeciwko Skarbowi Państwa – Dyrektorowi Aresztu Śledczego w K.

o zapłatę

oddala powództwo.

UZASADNIENIE

Powód Z. S. domagał się zasądzenia od pozwanego Skarbu Państwa – Dyrektora Aresztu Śledczego w K. kwoty 5000 zł za naruszenie jego dóbr osobistych, nieludzkie traktowanie poprzez umieszczenie go w dniu 20 grudnia 2013 roku w poczekalni transportowej dla osób palących i niewydanie mu w tym dniu ciepłego posiłku. Wskazał, iż jako osoba niepaląca został umieszczony w celi dla osób palących z 16-stoma osobą oczekującymi na transport i mimo zgłaszania tego oddziałowemu przebywał w tej celi 6 godzin. Powód wskazał, iż na skutek przebywania w celi z osobami palącymi doznał bólu głowy oraz rozstroju żołądka, które skutkowały osłabieniem jego organizmu.

Pozwany Skarb Państwa – Dyrektor Aresztu Śledczego w K. wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie na jego rzecz kosztów procesu. Przyznał, iż powód przebywał w pozwanej jednostce w dniach od 18 do 20 grudnia 2013 roku w związku z przerwą w transporcie z Aresztu Śledczego w K. do Zakładu Karnego nr 1 we W.. W dniu 20 grudnia 2013 roku powodowi został wydany na śniadanie ciepły posiłek w postaci barszczu białego z jajkiem oraz wydano mu suchy prowiant. Pozwany dysponuje dwoma poczekalniami transportowymi, a osadzeni są w nich umieszczani zgodnie z własnymi deklaracjami co do używania wyrobów tytoniowych. Powód jako osoba niepaląca został umieszczony w celi dla osób niepalących, przy czym pozwany zaznaczył, iż w trakcie pobytu w jednostkach penitencjarnych powód kilkukrotnie zmieniał swoją deklarację co do używania środków tytoniowych. W ocenie pozwanego jego działanie nie nosi znamion bezprawności (odpowieź na pozew k. 35-38).

Sąd ustalił, co następuje:

Powód przebywał w pozwanym Areszcie w dniach od 18 do 20 grudnia 2013 roku, gdy został przetransportowany do Zakładu Karnego nr 1 we W. (dowód: notatka k. 39, informacja o pobytach k. 40).

W dniu wyjazdu z aresztu powód otrzymał w celi na śniadanie ciepły posiłek w postaci barszczu białego z jajkiem, a na resztę dnia otrzymał suchy prowiant. Osadzeni nie kwitują odbioru posiłków. Robi to zbiorczo jedynie szef kuchni i oddziałowy. Sporadycznie zdarza się, że na oddział dotrze zbyt mała ilość posiłków. Wtedy fakt ten osadzony zgłasza oddziałowemu, który natomiast kontaktuje się z kuchnią, gdzie zawsze zabezpieczona jest większa ilość posiłków (raport – k. 44, jadłospis k. 45, książka wydawanych posiłków k. 46 – 47, dowód notatka k. 41, 42, zarządzenie nr (...) k. 73).

Areszt posiada 2 cele transportowe: jedna o powierzchni 15,9 m² jest celą dla osób palących, a druga o powierzchni 7,9 m². W obu znajdują się uchylne okna. Powód został umieszczony w celi dla osób niepalących, zgodnie ze swoją deklaracją co do używania wyrobów tytoniowych, przy czym podczas pobytu w innych jednostkach organizacyjnych powód kilkakrotnie zmieniał swoją deklarację (dowód: wydruk z systemu N. – k. 43, 44, zeznania świadka D. I. k. 98-99, zeznania świadka S. P. k. 99- 100)

Sąd pominął dowód z przesłuchania w charakterze świadka P. D., gdyż powód nie wskazał jego adresu i miejsca przebywania. Podany w piśmie z dnia 29 września 2014 roku adres pobytu okazał się być nieaktualny, gdyż świadek nie przebywał w żadnym zakładzie karnym we W.. Powód domagał się także dopuszczenia dowodu z przesłuchania świadka o nazwisku S., którego imienia powód nie znał. Z tego względu Sąd oddalił wniosek dowodowy, gdyż powód nie uzupełnił danych świadka w określonym przez Sąd terminie. Powód wnosił o zobowiązanie pozwanego do wskazania danych adresowych osób współosadzonych, przy czym wniosek ten należało uznać za bezzasadny, gdyż to strona chcąc zgłosić wniosek o dopuszczenie dowodu z zeznań świadków, winna podać dane adresowe świadków. Powód wnosił również o dopuszczenie dowodu z nagrania monitoringu celi transportowej. Wniosek ten oddalono, gdyż pozwany oświadczył, iż cele te są monitorowane jedynie w czasie rzeczywistym i nagrania te nie są przechowywane. Sąd pominął dowód z zeznań świadka J. S. z uwagi na cofnięcie wniosku o przeprowadzenie dowodu z zeznań tego świadka. Sąd pominął dowód z przesłuchania stron, gdyż dowód ten ma charakter subsydiarny, a powód ostatecznie nie zgłosił skutecznie żadnego innego wniosku dowodowego potwierdzającego podawane przez niego fakty. Ponadto powód, wbrew obowiązkowi wynikającemu z art. 136 § 1 k.p.c., opuszczając Zakład Karny w N. nie zawiadomił Sądu o swoim aktualnym adresie, co oznacza, iż dowód z przesłuchania stron nie był możliwy do wykonania.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Powód swoje roszczenia oparł na art. 30 Konstytucji RP oraz art. 24 k.c. i 448 k.c.

Art. 30 Konstytucji stanowi, iż przyrodzona i niezbywalna godność człowieka stanowi źródło wolności i praw człowieka i obywatela. Jest ona nienaruszalna, a jej poszanowanie i ochrona jest obowiązkiem władz publicznych. Jak wynika z art. 24 § 1 k.c., ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny. Z kolei art. 448 k.c. przewiduje, że w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia.

Realizację konstytucyjnej zasady przewidzianej w art. 77 stanowi art. 417 k.c., zgodnie z którym za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa.

Przesłankami tej odpowiedzialności są: niezgodnego z prawem działania lub zaniechania przy wykonywaniu władzy publicznej, powstanie szkody oraz adekwatny związek przyczynowy pomiędzy działaniem (zaniechaniem) a szkodą. Ustawodawca zrezygnował natomiast z przesłanki zawinionego działania lub zaniechania. Wina sprawcy nie jest ani zasadą, ani przesłanką tej odpowiedzialności.

Podstawową przesłanką odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną działaniem lub zaniechaniem przy wykonywaniu zadań z zakresu władzy publicznej jest ich bezprawność, którą ustawodawca określił jako zachowanie „niezgodne z prawem”. Taką samą konstrukcję przyjęto w art. 77 ust. 1 Konstytucji RP.

Do wyrządzenia szkody musi dojść podczas wykonywania władzy publicznej. Bez znaczenia jest natomiast to, czy nastąpi to w wyniku działania organów władzy publicznej. Rozstrzygające jest tu kryterium funkcjonalne, czyli fakt wykonywania władzy publicznej przez dany podmiot, a nie to czy jest on organem władzy publicznej.

Przyjmuje się, że powyższą przesłankę bezprawności rozumieć należy ściśle, jako zachowanie niezgodne z nakazami i zakazami wynikającymi z norm prawnych Konstytucji, ustaw, ratyfikowanych umów międzynarodowych, rozporządzeń oraz prawa stanowionego przez Unię Europejską, z wyłączeniem norm moralnych, obyczajowych a także zasad współżycia społecznego.

Aby można było dochodzić odszkodowania, musi istnieć szkoda. Taka sama przesłanka musi być spełniona przy dochodzeniu odszkodowania od Skarbu Państwa za szkodę wyrządzoną przy wykonywaniu władzy publicznej (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 sierpnia 2008 r., sygn. akt: II CSK 132/2008, niepubl.). Samo stwierdzenie bezprawności działania funkcjonariuszy Skarbu Państwa nie powoduje powstania obowiązku odszkodowawczego przy braku szkody.

W razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia (art. 448 k.c.). Zgodnie z art. 23 k.c. katalog dóbr osobistych nie jest zamknięty. Wedle treści art. 24 § 1 k.c. ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny. Jeżeli wskutek naruszenia dobra osobistego została wyrządzona szkoda majątkowa, poszkodowany może żądać jej naprawienia na zasadach ogólnych (art. 24 § 2 k.c.).

Nie każde bezprawne działanie władzy skutkuje odszkodowaniem. Niezbędny jest jeszcze normalny związek między bezprawnością a szkodą (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 18 lutego 2010 r., I ACa 1094/2009, niepubl.).

Pojęcie związku przyczynowego winno być oceniane na ogólnych zasadach wynikających z art. 361 § 1 k.c., wobec czego Skarb Państwa i inne osoby prawne ponoszą odpowiedzialność tylko za normalne następstwa niezgodnego z prawem działania lub zaniechania przy wykonywaniu władzy publicznej.

W związku z powyższym, należało ustalić i ocenić czy, na podstawie przedstawionego stanu faktycznego, pozwany organ władzy publicznej dopuścił się naruszeń prawa oraz dóbr osobistych powoda, uzasadniających odpowiedzialność Skarbu Państwa. Twierdzenia powoda mające uzasadniać odpowiedzialność deliktową pozwanego zmierzały do wykazania, że bezprawność działań organów władzy publicznej wynika z zaniechania przedsięwzięcia kroków wystarczających dla skutecznej obrony prawnie chronionych interesów strony powodowej.

Powód wskazał względem pozwanego, Skarbu Państwa – Dyrektora Aresztu Śledczego w K., dwa zarzuty, z których w ocenie powoda wynika skutek w postaci naruszenia jego dóbr osobistych. Należy przy tym pamiętać, że to strona powodowa ma obowiązek wykazać, iż spełnione zostały przesłanki odpowiedzialności z art. 417 k.c. Powód obowiązku tego nie wypełnił.

Pierwszym z zarzutów jest umieszczenie powoda w celi transportowej dla palących (mimo, iż jest on osobą niepalącą), a następnie brak reakcji na zgłaszane przez powoda w trakcie pobytu w celi żądania przeniesienia do celi dla niepalących. Zarzut ten należy uznać za bezzasadny. Jak wynika z akt sprawy, w tym przedstawionej historii rozmieszczenia powoda w Areszcie Śledczym w K. oraz zeznań świadków, powód był w dniu 20 grudnia 2013 roku umieszczony w

celi transportowej dla niepalących. Pozwany dysponuje dwoma celami transportowymi: dla palących i niepalących; nie ma w nich limitu miejsc, a nadto pozwany posiada również inne pomieszczenia, w których mógłby umieścić osoby oczekujące na transport w przypadku braku miejsc w poczekalniach. Powód, poza własnymi twierdzeniami, nie przedstawił żadnego dowodu wskazującego na to, iż umieszczono go w poczekalni dla palących. Dodatkowo wskazać należy, iż pozwany nie miałby żadnego interesu w umieszczeniu powoda w celi dla palących w sytuacji jego wyraźnego oświadczenia, iż jest osobą niepalącą, skoro dysponował wystarczającą ilością miejsc w obu celach. Powód twierdził, iż w trakcie 6-godzinnego pobytu w poczekalni wielokrotnie zgłaszał fakt nieprawidłowego umieszczenia go kolejnym funkcjonariuszom, ale oni nie reagowali. Swoich twierdzeń powód nie poparł żadnymi dowodami.

Drugi z zarzutów odnosił się do niewydania powodowi ciepłego posiłku. W tym zakresie twierdzenia powoda również były całkowicie gołosłowne. Pozwany wykazał, iż z kuchni została wydana odpowiednia ilość posiłków dla osób przeznaczonych do transportu i odpowiednia ilość posiłków dotarła na oddział. Przepisy nie wymagają, aby osadzeni kwitowali odbiór posiłku, a zatem nie można wymagać, aby pozwany dokumentami takimi dysponował. Powód opuszczając Areszt Śledczy w K., w trasie oraz w Zakładzie Karnym nr 1 we W. spotykał się z szeregiem funkcjonariuszy i trudno zrozumieć, dlaczego kwestii niewydanego posiłku nie zgłosił im, a jeżeli zgłosił, to niewiarygodnym wydaje się, aby tak duża ilość osób zignorowała jego skargi.

W następnej kolejności wskazać należy, że powód nie wykazał, iż na skutek działania pozwanego doszło u niego do rozstroju zdrowia. Faktu tego nie zgłaszał ani w trakcie podróży ani w docelowym zakładzie karnym.

Podkreślić przy tym należy, że zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego ocena, czy nastąpiło naruszenie dobra osobistego, jakim jest stan uczuć, godność osobista i nietykalność cielesna (art. 24 § 1 k.c.), nie może być dokonana według miary indywidualnej wrażliwości zainteresowanego (ocena subiektywna) (Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 marca 1997 r., sygn. akt: III CKN 33/97).

Opisane powyżej okoliczności nie pozwalają na stwierdzenie, iż działanie pozwanego było bezprawne, a powód poniósł jakąkolwiek szkodę. Roszczenie powoda nie mogło zostać uwzględnione nie tylko z powodu braku bezprawności po stronie pozwanego, ale również z tego względu, że powód nie wykazał, że do naruszenia konkretnego dobra doszło. W toku postępowania powód nie wykazał, iż warunki, w jakich przebywał w pozwanej jednostce spowodowały u niego naruszenie dóbr osobistych.

W związku z uznaniem, iż działania pozwanego nie nosiły cech bezprawności oraz tym, że szkoda nie została wykazana przez powoda, brak jest podstaw do przyjęcia odpowiedzialności pozwanego na podstawie art. 417 k.c. i 448 k.c. oraz do uznania roszczeń powoda za zasadne. W związku tym orzeczono jak w sentencji wyroku.